

Enhancing Digital Tools for an Inclusive Dyslexia Adult Education

2022-1-IT02-KA220-ADU-000087842

Отчет за индикаторите за дислексия при възрастни Резюме

В много от програмите за обучение на възрастни липсват достатъчно знания и информираност за дислексията, ефективното коригиране и справяне със състоянието при обучението на възрастни. Дислексията е едно от специфичните обучителни затруднения, за които специалистите в областта на образованието започват да изпитват необходимост от придобиване на допълнителни знания и умения. Проучванията показват, че в образователните системи за възрастни е много важно педагозите да имат по-задълбочени познания за това как да идентифицират обучаемите, които имат дислексия, и как да ги подпомогнат в образователния им процес. Като се вземат предвид тези недостатъци и липсата на информация, знания и ресурси, в настоящия доклад са събрани всички научно доказани индикатори за дислексия при възрастни учащи.

Оценяването е процес на събиране на информация за идентифициране на признаците, които допринасят за затрудненията на възрастен човек в редица дейности. Първо, педагогът може да използва чек-листа, за да установи дали има общи признаци/характеристики, открити в една или повече области: четене, писане и правопис, математика, организация и управление на времето, поведение, здраве и личностно развитие, кариера. Повечето дислексици проявяват около 10 от посочените признаци. Тези характеристики могат да варират и да се проявяват по различен начин и в различно време. Най-постоянното нещо при проявленията на дислексията е тяхната непостоянност. Освен това в интернет се предлагат тестове, които могат да се проведат в домашна обстановка за допълнително идентифициране на симптомите. Подобни тестове нямат диагностичен характер, но могат да дадат предварителни насоки за интервенция. Целевата група, към която е насочен настоящият документ, се състои от преподаватели, работещи с възрастни учащи, специалисти в областта на образованието за възрастни, научни работници и политици.

Общи показатели

Дислексикът е: силно интуитивен; в състояние е да усеща емоциите и енергията на другите; помни трудностите, които е изпитвал в училище; възможно е децата му също да са с дислексия; лесно се разсейва/дразни от шумове и други неща в околната среда; може да изглежда, че се „откъсва от света“ и да не осъзнава, че това се случва. Дислексикът обича видеоигрите; използва неправилно или произнася неправилно думи, без да го осъзнава; може да няма добро равновесие или да е/да е бил много атлетичен. Има отлична памет за преживени събития или изобщо да няма спомен за тях; може да е с добра слухова памет или да бъде упрекнат, че „не чува“ какво му се казва. Трудно запомня имена на хора, ако не ползва „хитринки“, но пък за сметка на това помни лица; трудно запомня устни инструкции или указания, както и последователности от събития.

Показатели за четене, писане и правопис

Дислексикът изпитва трудности при четене (по-сериозни при някои шрифтове) и затова избягва четенето на глас. Има проблеми с правописа и е възприел компенсаторни похвати за да запомни правилното изписване на някои думи. Разбирането на съдържанието при четене зависи от темата; като често се налага да препрочита изреченията/параграфите, за да ги разбере. Наблюдава се бърза уморяемост или отегчаване, докато чете; разчита на други хора (приятели, съпрузи, близки) за писмена кореспонденция. Изпитва несигурност с изказа, пунктуацията и правописа и разчита близък или приятел да проверява писмената му продукция. Има лош почерк (понякога с това прикрива правописните грешки), предпочита да пише само с главни букви или смесва главни букви с ръкописни.

Математика, управление на времето, пространствена ориентация

Възрастен с дислексия може да разбира висшата математика, но да не може да представи решенията в писмен вид; може да е отличник по математика, или да разчита на хитринки за запомняне на математически факти. Възможно е за изчисления да разчита на калкулатор, да брои на пръсти, да изпитва затруднения при боравене с пари. Характерни са трудностите с определяне на посоките (ляво/дясно, север/юг/ изток/запад). Някои дислексици лесно губят ориентация, докато други никога не забравят място, на което са били; повечето изпитват трудности с разчитането на карти; безпокойство или стрес, когато шофират на непознати места. Човек с дислексия често губи представа за времето, трудно стига някъде навреме (закъснява или отива много преди насрочения час); трудно преценява колко време му е необходимо за изпълнение на дадена задача и затова има проблем да организира времето си.

Поведенчески, здравни и личностни индикатори

Човек с дислексия може лесно да се разстройва, ядосва или дразни, както и лесно да се стресираща и претоварва в определени ситуации. Възможно е да има ниска самооценка и самоувереност, когато говори в група; изпитва затруднения да изкаже мислите си - често прави паузи, говори с накъсани фрази или оставя изреченията недовършени. Тези изразени затруднения може да се влошат при стрес или разсейване. Изпитва страх от провал при изпълнение на нови задачи или при всяка ситуация, която е извън зоната му на комфорт. Състояния, като изключителна неподреденост или натрапчива подреденост, са възможни; състояния, като объркване, стрес, проблеми с физическото здраве, ограничения във времето и умора значително увеличават симптомите.

Показатели за памет и познание

Дислексиците може да имат отлична дългосрочна памет за преживявания, места и лица и въпреки това слаба памет за последователности, факти и информация, която не е била преживявана; мисленето е предимно с образи и чувства, а не със звуци или думи (липса на вътрешен диалог).

Показатели, свързани с поведение, здраве, личностно развитие

Дислексикът може да бъде изключително неподреден или натрапчиво подреден, може да бъде клоун в класа (групата), да създава проблеми или да не се усеща присъствието му. При него могат да се наблюдават необичайно ранни или късни етапи на развитие (проговаряне, пълзене, ходене, връзване на обувки). Склонни са към ушни инфекции; проявяват чувствителност към храни, добавки и химически продукти; може да спят изключително дълбоко или много леко; да се изморяват повече отколкото би следвало за дадената възраст. За тях е характерно необичайно висока или ниска поносимост към болката, имат силно чувство за справедливост. При дислексиците е обичайно грешките и симптомите да се увеличават драстично при объркване, недостиг на време, емоционален стрес или влошено здраве.

Показатели, свързани с кариерното развитие

Дислексиците обикновено търсят работа/позиция, която прикрива трудностите им или не изисква справяне с проблемните области. Срещат затруднения при планиране на дейностите и при задачи, изискващи изпълнението на различни последователни операции; чувстват се объркани, когато трябва да попълват формуляри, да пишат отчети или да следват определена процедура. В същото време могат да са доста успешни в дейности (професии), в които могат да реализират своите визуално-пространствени /кинестетични таланти. Възможно е да откажат по-добра позиция или повишение, ако това налага по-голям обем административна работа. Дислексикът трудно се съсредоточава за дълго време върху определена задача, което може да му попречи да я завърши в срок, но в същото време се чувства по-удобно, ако работи по няколко различни задачи едновременно. Възможно е да изпитва трудности с тестовете - преминаването на стандартизирани тестове може да бъде пречка за кариерното му развитие. Във всеки случай хората с дислексия проявяват изключителна работна етика, стремят се към перфекционизъм и приемат болезнено всяка допусната грешка. Много дислексици мислят нестандартно или са изключително самокритични.

Те учат най-добре чрез практически опит, демонстрации, експерименти, наблюдение и визуални средства, но изпитват трудности при водене на записки.

Въз основа на обобщаването на всички общи признаци за дислексия при възрастни се забелязва, че съществува погрешно схващане, че дислексията засяга само способността за четене и писане. Ако това беше вярно, щеше да е много по-лесно да се идентифицира. Всъщност дислексията може да окаже влияние върху области като координация, организационни умения и памет. Всеки човек с дислексия е по свой начин уникален и поради това всеки от тях има свой собствен набор от способности и трудности. Общите признаци могат да помогнат на преподавателите, работещи с възрастни учащи, да установят дали изпитваните затруднения са признак за дислексия и да препоръчат консултация със специалист за извършване на задълбочено обследване и установяване на проблема. Ако контролният списък и/или скринингът показват вероятност за наличие на дислексия, официалната диагностика е единственият начин да се потвърди дали трудностите, с които се сблъсква учащият, се дължат на дислексия.